

9 november 2020

Handvatten vogelopvang in tijden van Vogelgriep

Er heerst vogelgriep in Nederland. In het licht van een stijgend aantal in het wild levende vogels met vogelgriep is het van belang om te weten hoe je als dierennoodhulporganisatie moet handelen wanneer het risico op besmetting groot is. Het risico van insleep van het virus in een opvangcentrum is momenteel erg groot en dat heeft tragische gevolgen voor de vogels die reeds in de opvang verblijven. Daarom geven wij jullie graag enkele handvatten, gericht op vogelopvangcentra. Dit is een aanvulling op de eerdere handreiking die op 30 oktober is rondgestuurd.

Vogelgriep in Nederland

Het gaat bij deze uitbraak om hoog pathogene virusvarianten (HPAI) van het type H5. Het virus is aangetoond in wilde vogels niet alleen in Friesland, Groningen, en Utrecht, maar ook in Noord- en Zuid-Holland en Noord-Brabant. En detectie loopt hoogstwaarschijnlijk achter bij de daadwerkelijke uitbreiding van de uitbraak, dus het zal slechts een kwestie van tijd zijn voordat het virus in de meeste andere provincies wordt aangetoond. Een redelijk actueel beeld wordt bijgehouden op de [website](#) van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).

Veiligheid voor medewerkers

Voor ons staat de veiligheid van iedereen die met vogels in aanraking komt voorop. Wij raden iedereen daarom aan om consequent persoonlijke beschermingsmiddelen te dragen. Aan een mondkapje zijn we inmiddels wel gewend, maar ook handschoenen zijn erg belangrijk. Niet alleen voorkom je zo besmetting voor jezelf, maar ook voor andere dieren die je later nog helpt. Gooi handschoenen weg direct nadat je een vogel hebt geholpen. Doe dat in een gesloten plastic zakje. Zijn de normale hygiënische maatregelen voldoende: wassen met zeep en goed afspoelen! Indien er geen langdurig en/of intensief contact is, is kans op overdracht minimaal. Er zijn de afgelopen jaren in Europa geen besmettingen met vogelgriepvirus van vogel naar mens gerapporteerd. Echter, mocht je toch binnen twee weken na het aanraken van een dode vogel ziekteverschijnselen krijgen, dan is het raadzaam om je huisarts te raadplegen. Medewerkers van opvangcentra en dierenambulances die veel in contact komen met vogelgriep-risicosoorten zijn [extra beschermingsmiddelen](#) aanbevolen.

Klinische verschijnselen vogelgriep

Niet alle vogelsoorten worden in dezelfde mate getroffen in deze vogelgriep epidemie. Omdat het virus met trekkende watervogels naar Nederland wordt gebracht, lopen vogels die op of om het water leven het grootste risico: eenden, ganzen, zwanen, maar ook futen, aalscholvers, reigers, waterhoentjes, meerkoeten, en weidevogels. Daarnaast lopen vogels die deze watervogels eten ook risico: buizerds, haviken, slechtvalken, meeuwen, en kraaien. Zie bijgevoegde lijst: Hoog-risico vogelsoorten Aviaire Influenza H5N8. Dat gezegd

hebbende: vrijwel alle vogelsoorten kunnen HPAIV bij zich dragen en er ook ziek van worden.

De klinische verschijnselen van vogelgriepvirusinfectie variëren van geen enkele klinisch verschijnsel tot volledige lusteloosheid. Uiteindelijk is vogelgriep alleen goed vast te stellen in het laboratorium. Er zijn wel klinische verschijnselen die wijzen op een hogere verdenking op vogelgriep. Dat zijn neurologische verschijnselen, zoals bibberhoofden, rare bewegingen, kop in de nek, met de vleugels slaan en blauwgekleurde ogen (zie bijgevoegde foto's). Op [Youtube](#) staat een filmpje dat heel duidelijk de vogelgriepverschijnselen bij een smient laat zien. Daarnaast komen bemoeilijkte ademhaling en lusteloosheid vaak voor bij vogelgriep.

Kolgans met blauwgekleurde ogen; een aanwijzing dat het dier vogelgriep zou kunnen hebben.

Tafeleend met neurologische verschijnselen (draaihals, scheef gehouden kop) na besmetting met vogelgriep

Het is belangrijk om te beseffen dat ook vogels die geen "verdachte verschijnselen" hebben een infectie met vogelgriepvirus kunnen hebben, om meerdere redenen:

1. Sommige vogelsoorten (b.v. wilde eend) zijn relatief resistent, en individuen van die soort kunnen besmet zijn en virus uitscheiden zonder klinische verschijnselen
2. Sommige vogels die relatief langlevend zijn (b.v. knobbelzwaan) kunnen gedeeltelijke immuniteit hebben door eerdere infectie, b.v. in 2014/15 en 2016/17. Het Erasmus MC heeft net een proef uitgevoerd, waaruit bleek dat kuifeenden (die bekend zijn als zeer gevoelig voor ziekte door vogelgriepvirusinfectie) die een jaar eerder geïnfecteerd waren met een 'milde' variant van vogelgriepvirus (uit 2014/15), een jaar later geïnfecteerd kon worden met een 'virulente' variant (uit 2016/17), en dan virus uitscheidde zonder klinische verschijnselen. Voor ons was dit een verrassing.
3. Zelfs gevoelige dieren scheiden virus uit voordat ze klinische verschijnselen vertonen.
4. Dieren die vanwege een andere reden worden binnengebracht (b.v. een aangereden buizerd) kunnen toch vogelgriepinfectie hebben.

Daarom is de komende weken, terwijl vogelgriep wijdverspreid aanwezig is in wilde vogelpopulaties in Nederland, de veiligste optie om elke vogel, ongeacht vogelsoort en type verschijnselen, als mogelijk besmet te beschouwen

Strikte quarantaine

We benadrukken de noodzaak van strikte quarantaine. Eén zwakke schakel is helaas al voldoende om het virus te laten ontglippen uit quarantaine. Zorg er als opvang dus voor dat **ALLE NIEUW BINNENGEBRACHTE VOGELS, WAT HUN VERSCHIJNSELEN EN ZIEKTEGESCHIEDENIS OOK MOGEN ZIJN**, niet in contact komen met de andere dieren in de opvang. Hanteer strenge quarantaineregels!

Nieuw binnengebrachte vogels moeten in een ruimte worden gehuisvest die afgescheiden is van de rest van het opvangcentrum. Deze ruimte dient goed geventileerd te zijn en moet goed gereinigd kunnen worden zodat dagelijkse desinfectie mogelijk is. Medewerkers, voer, water en andere materialen dienen afgescheiden te blijven van andere delen van het opvangcentrum als zij niet eerst gedesinfecteerd worden (bewaar bijvoorbeeld geen kadavers in dezelfde vriezer waarin ook voedsel wordt opgeslagen). Zie voor verdere details bijvoorbeeld [Minimum Standards for Wildlife Rehabilitation](#).

Wanneer het voor een opvangcentrum niet mogelijk is om op deze wijze een quarantaine in te richten, is het aanbevolen het centrum te sluiten voor nieuwe vogels om insleep van het virus te voorkomen. Een alternatief is om als opvangcentra taken te verdelen waardoor de opvang als quarantaine van de ander kan dienen.

Platform voor opvangcentra

Vermijd aanvoer van vogels met verschijnselen van vogelgriep

Naast quarantaine van alle nieuw binnengebrachte vogels, is het aan te bevelen om te voorkómen dat vogels met klinische verschijnselen die passen bij vogelgriep (vooral neurologische verschijnselen: zie boven) überhaupt naar de vogelopvang gebracht worden. Deze dieren dient men zoveel mogelijk bij de vindplaats zelf, of direct bij een dierenarts te euthanaseren. Treed hierover in contact met de dierenambulances en de gemeente om samen een plan van aanpak op te stellen. Dat kan bestaan uit een instructie voor gemeentewerkers en terreinbeheerders om zieke dieren op locatie te vangen en door een dierenarts ter plaatse te laten behandelen.

Wanneer onverhoopt dieren met klinische verschijnselen die passen bij vogelgriep (vooral neurologische verschijnselen) naar de vogelopvang gebracht worden, houdt deze dan strikt gescheiden van alle andere dieren. Euthanaseer het dier direct en voer het dier af in een gesloten dubbele plastic zak. Desinfecteer alle materialen waarmee het dier in aanraking is geweest en gooi wegwerphandschoenen weg.

Maak melding bij dode en zieke dieren

Wees alert op ongewone sterfte in het opvangcentrum, ook als het slechts één vogel betreft met klinische verschijnselen die passen bij vogelgriep (vooral neurologische verschijnselen). Maak in dat geval direct melding bij de NVWA. **Landelijk meldpunt voor dierziekten: 045 – 546 31 88** (24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar).

Ook meldingen van groepjes dode of zieke dieren die worden gevonden op één plaats moeten bij de NVWA worden gemeld, wanneer het gaat om 3 of meer zieke of dode watervogels op één locatie of meer dan 20 dode niet-watervogels op één locatie.

Meldingen van kleinere aantallen AI-verdachte dode wilde vogels kunnen bij het Dutch Wildlife Health Center terecht, zowel om een zo goed mogelijk indruk te krijgen van de impact van vogelgriep op wilde vogelpopulaties, als om mogelijk getest te worden op besmetting met vogelgriep via dit formulier: <https://www.dwhc.nl/meldingsformulier/>.

Opgesteld door:

Daniëlla van Gennep, Stichting DierenLot
André De Baerdemaeker, Vogelklas Karel Schot
Thijs Kuiken, Erasmus Medisch Centrum
Xandra Asselbergs, Wildopvang.nl

Contactadressen

NVWA: speciaal meldnummer: 045 – 546 31 88, algemeen: 0900-03 88

DWHC: dwhc@uu.nl, [redacted]

DierenLot: Daniëlla van Gennep, [redacted]